

Nr 1.

Ankom till riksdagens kansli den 1 juni 1917 kl. 12 m.

Sammansatta stats- och lagutskottets nr 3 utlåtande i anledning av ej mindre Kungl. Maj:ts proposition med förslag dels till lag om landstornsprövning åren 1919—1927 samt utbildning av officerare, underbefäl och fackmän vid landstormen under åren 1920—1928, dels ock till lag om skyldighet för vissa värnpliktiga att under år 1917 undergå landstornsprövning och befäls- eller annan särskild utbildning vid landstormen, än även Kungl. Maj:ts proposition angående anvisande av medel för bestridande av kostnader för utbildning av landstornsbefäl m. m. jämte i ämnet väckta motioner.

Närvarande vid ärendets slutliga behandling: herrar Kvarnzelius, Gustafsson i Örebro, Dahl, Lindhagen, L. Olsson i Hov, J. Nilsson, Widell, Eriksson i Grängesberg och Erlansson.

Genom en den 23 februari 1917 dagtecknad proposition, nr 86, vilken blivit till sammansatta stats- och lagutskottet nr 3 hänvisad, har Kungl. Maj:t, under åberopande av vid propositionen fogat utdrag av statsrådsprotokollet över lantförsvärens ärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att antaga följande förslag till

1:o **Lag**

om landstornsprövning åren 1919—1927 samt utbildning av officerare, underbefäl och fackmän vid landstormen under åren 1920—1928.

Härigenom förordnas som följer:

§ 1.

1. Värnpliktig, som vid ingången av något av åren 1920—1928 skall överföras till landstormen, är skyldig att under året näst före

det, då överföringen skall äga rum, undergå landstörmsprövning för uttagning till utbildning, varom i § 6 mom. 1 och § 7 mom. 1 här nedan sägs.

2. Värnpliktig, som under hela sin värnpliktstid tillhör beväringen, ävensom värnpliktig, som är å sjömanshus inskriven och till sjöfart inmönstrad, är från inställelse till landstörmsprövning befriad.

§ 2.

1. Inställelse till landstörmsprövning sker vid landstörmsprövningsförrättning för den ort, där den värnpliktige är kyrkobokförd.

Värnpliktig, som vistas å annan ort, må dock undergå landstörmsprövning å vistelseorten och skall i sådant fall utan kallelse anmäla sig hos vederbörande militärbefäl.

Vid inställelse till landstörmsprövning skall värnpliktig för vederbörande militärbefäl uppvisa inskrivningsbok.

2. Med värnpliktiga, som äro å sjömanshus inskrivna och tillhöra marinen, sker landstörmsprövning i den ordning, Konungen bestämmer.

3. Värnpliktig, som med eller utan laga förfall uteblivit från landstörmsprövning, vartill han i laga ordning kallats, är skyldig inställa sig till näst därefter infallande landstörmsprövning.

§ 3.

Kallelse till landstörmsprövning verkställes av Kungl. Maj:ts befallningshavande genom kungörelse, som införes i en eller flera av ortens tidningar och uppläses minst två gånger i kyrkorna samt offentligen anslås inom vederbörande kommun, eller ock genom order.

§ 4.

Landstörmsprövning verkställes av militärbefäl efter Konungens närmare bestämmande. Vid förrättningen skall läkare biträda.

§ 5.

Inskrivningsrevision åligger att, på förslag av vederbörande militärbefäl, enligt de närmare föreskrifter Konungen meddelar, verkställa uttagning för utbildning, varom i § 6 mom. 1 och § 7 mom. 1 förmåles.

Härvid iakttages, dels att i första hand uttagas sådana värnpliktiga, vilka på grund av föregående militär utbildning jämte därmed förbunden aktiv tjänst i befälsställning eller civil verksamhet eller ock på grund av avlagd studentexamen eller i annan ordning förvärvat, däremot i värnpliktshänseende svarande kunskapsmått finnas äga förutsättning för

befäls- eller fackmansställning vid landstormen, dels ock att vid lika lämplighet i första rummet uttagas de, vilka därtill anmält sig.

§ 6.

1. Av de jämlikt § 1 till landstormsprövning inställeskyldiga skola inskrivningsrevisionerna årligen, för hela riket sammanlagt, uttaga: för utbildning till officerare omkring tre procent; för utbildning till adjutanter, underofficerare, kulspruteunderbefäl, troppchefer och likställda samt viss intendentur- och sjukvårdspersonal omkring sju procent; samt för utbildning till underbefäl och fackmän i övrigt omkring tio procent;

tillhopa dock högst tjugu procent.

2. Värnpliktigs uteblivande från landstormsprövning utgör icke hinder för hans uttagning för utbildning, varom i mom. 1 sägs, där särskilda skäl därtill föreligga.

3. I fråga om kungörande av inskrivningsrevisions beslut, underställning i visst fall av sådant beslut samt förbud mot sökande av ändring däri skola de i §§ 22 och 23 värnpliktslagen meddelade bestämmelser äga motsvarande tillämpning.

§ 7.

1. Den, som jämlikt § 6 mom. 1 uttagits, är skyldig att, på sätt Konungen närmare förordnar, under fredstid tjänstgöra under tillhopa så många dagar, som uti den vid denna lag fogade tabell för varje särskilt fall anges, därest han icke enligt tabellen är därifrån helt befriad.

2. Den, som efter att hava tillgodogjort sig utbildning, varom i mom. 1 sägs, blivit förordnad eller konstituerad till bataljonschef, kompanichef eller plutonchef eller likställd befattningshavare vid landstormen, är under den tid han tillhör landstormen skyldig att, i den utsträckning och på det sätt Konungen bestämmer, dock högst under en tid av sammanlagt trettio dagar, i fredstid tjänstgöra vid trupp eller ock under kaderövning.

3. Den, som icke tillgodogjort sig utbildning, varom i mom. 1 förmåles, må under honom åliggande tjänstgöring, efter vederbörande truppbefäls bestämmande, användas i annan befäls- eller fackmansbefattning, vartill han må befinnas lämplig.

4. Genom fullgörande av den i denna paragraf omförmälda tjänstgöring sker icke ändring i värnpliktig eljest jämlikt gällande värnpliktslag åliggande tjänstgöringsskyldighet.

5. Att värnpliktig, som tillhör landstormen, är underkastad de i strafflagen för krigsmakten givna bestämmelser såväl under all tjänstgöring och marsch eller annan färd, då han står under militärbefäl, som ock i fråga om åttlydnad av inkallelse till övning eller annan tjänstgöring, som i denna lag omförmäles, därom är i nämnda strafflag stadgat.

6. Vad i § 37 värnpliktslagen är stadgat gälle icke beträffande tjänstgöring enligt denna lag.

§ 8.

Värnpliktig, tillhörande landstormen, ävensom den, som överskridit värnpliktsåldern, må, enligt av Konungen utfärdade närmare föreskrifter, frivilligt deltaga i de för landstormen i denna lag stadgade övningar.

§ 9.

1. Under marsch eller annan färd till och från övningsort erhåller den, som enligt § 6 mom. 1 blivit för utbildning uttagen, ersättning enligt särskilda bestämmelser.

2. Den, som enligt § 6 mom. 1 blivit för utbildning uttagen, erhåller under tjänstgöring enligt denna lag underhåll, sjukvård, beklädnad, utredningspersedlar och annan erforderlig utrustning samt dessutom penningbidrag och under tjänstgöring vid landstormsövning i egenskap av befäl eller underbefäl ävensom under tjänstgöring, varom i § 7 mom. 2 förmäles, särskilt tillskott i penningar, allt enligt särskilda bestämmelser.

3. Under tjänstgöring för utbildning enligt denna lag utgår familjeunderstöd enligt gällande bestämmelser om sådant understöd till värnpliktig, som tjänstgör vid landstormsövning, dock utan skyldighet för värnpliktig att med någon del av honom tillkommande penningbidrag bidra till understödet.

4. Den, som förordnats eller konstituerats till officer vid landstormen, äger att under sin tjänstetid mot ansvarsskyldighet innehava kronan tillhörig mundering, eller ock att utfå slitningsersättning för modellenlig mundering, som av honom på egen bekostnad anskaffas.

5. Vad som gäller om förbud i vissa fall mot värnpliktigs skiljande från tjänst eller arbete skall äga tillämpning jämväl i fråga om tjänstgöring enligt denna lag.

6. Vad ovan i denna paragraf är stadgat gälle ock den, vilken jämlikt § 8 frivilligt deltagit i de för landstormen i denna lag stadgade övningar eller annan tjänstgöring.

§ 10.

Uppskov med övning enligt denna lag till näst därefter infallande enahanda övning meddelas i den ordning, Konungen bestämmer.

§ 11.

Värnpliktig, som utan anmält laga förfall utebliver från landstormsprövning, böte första året tio kronor och varje år, han ånyo därmed beträdes, fyrtio kronor.

Värnpliktig, som vid inställelse till landstormsprövning icke för vederbörande militärbefäl uppvisar inskrivningsbok, böte för varje gång fem kronor.

§ 12.

Värnpliktig, som utan anmält laga förfall utebliver från landstormsprövning, må till prövningens undergående hämtas på egen bekostnad.

Utebliver värnpliktig utan anmält laga förfall från tjänstgöring, varom i denna lag är stadgat och vartill han blivit i laga ordning inkallad, må han till tjänstgöringens fullgörande likaledes hämtas på egen bekostnad.

§ 13.

I fråga om laga förfall för uteblivande från landstormsprövning eller från tjänstgöring, varom i denna lag är stadgat, i fråga om intyg om sjukdom samt i fråga om påförande av böter enligt denna lag ävensom dylika böters användning och förvandling skall vad i §§ 43—46 värnpliktslagen är föreskrivet äga motsvarande tillämpning. Upprättandet av där föreskrivna förteckningar åligger dock rullföringsbefälhavare, där ej Konungen annorlunda bestämmer.

§ 14.

Från de i denna lag föreskrivna skyldigheter befrias dels manskap, som tillhör härens eller marinens reserv, dels ock den nomadiserande lappbefolkningen.

§ 15.

För denna lags tillämpning erforderliga närmare föreskrifter meddelas av Konungen.

Tabell,

utvisande antalet utbildningsdagar för dem, som åren 1919—1927 uttagas för utbildning till officerare, underbefäl och fackmän vid landstormen.

Uttagen för utbildning till nedanstående eller därmed likartad befattning vid landstormen	Antal utbildningsdagar		
	för den, som haft fast anställning vid krigsmakten.	för den, som under sin värnpliktstid i beväringen genomgått plutonchefskurs.	för den, som varken haft fast anställning vid krigsmakten eller genomgått plutonchefskurs.
Grupp 1, bataljonschef	30	1)	120
Grupp 2, kompanichef	30	1)	90
Grupp 3, plutonchef	30	15	60
Grupp 4, adjutant i försvarsområdes-, kår- eller bataljonsstab kulspruteunderbefäl	15 45	1) 1)	45 45
Grupp 5, kårintendent, krigskassör, kommissarie i försvarsområdesstab, bataljonskommissarie, chef för förplagnadsavdelning, sjukhusunderofficer eller sjukvårds-sergeant	15	1)	35
sjukvårdsbeställningsman med tjänstgöring i fristående avdelning	25	1)	35
Grupp 6, kompaniadjutant eller kompani- eller annan kommissarie	15	1)	25
troppechef	15	2)	25
Grupp 7, magasinsförvaltare, magasinassistent, magasinsvaktmästare, chef för kolonnkader, bagerikader, slakterikader, sjuktransportkader eller arbetsavdelning, läkarbiträde, här ovan ej nämnd befattning vid kulsprutevapnet eller här ovan ej nämnd befattning vid sjukvården eller till halvtroppechef	1)	1)	15

1) Därest ytterligare utbildning erfordras, är den värnpliktige skyldig att, enligt de närmare föreskrifter Konungen meddelar, undergå sådan utbildning under högst det antal dagar, som ovan är bestämt för den, som varken haft fast anställning vid krigsmakten eller genomgått plutonchefskurs.

2) Befriad från vidare utbildning.

Anm. Med fast anställning vid krigsmakten avses för *grupp 1* fast anställning såsom officer, för *grupp 2* fast anställning såsom officer eller fast anställning såsom underofficer med tjänstgöring i sådan egenskap, för *grupp 3* fast anställning såsom underofficer eller furir (distinktionskorpral, förste konstapel) med tjänstgöring i sådan egenskap.

2:o) Lag

om skyldighet för vissa värnpliktiga att under år 1917 undergå landstörmsprövning och befäls- eller annan särskild utbildning vid landstormen.

Härigenom förordnas som följer:

§ 1.

1. Värnpliktiga, som tillhöra årsklasserna 1902 och 1903, ävensom värnpliktiga, som inskrivits något av åren 1899, 1900 eller 1901 och vilka antingen jämlikt lag den 25 maj 1915 eller lag den 21 juni 1916 undergått stadgad övning eller ock under år 1914 eller år 1915 undergått frivillig landstörmsbefäls- eller annan utbildning, som, enligt vad Konungen därom förordnar, skall anses svara mot den i lag stadgade utbildning, äro skyldiga att under år 1917 undergå landstörmsprövning för uttagning för utbildning, varom i § 6 mom. 1 och § 7 mom. 1 här nedan sägs.

2. Värnpliktig, som under hela sin värnpliktstid tillhör beväringen, ävensom värnpliktig, som är å sjömanshus inskriven och till sjöfart inmönstrad, är från inställelse till landstörmsprövning befriad.

§ 2.

1. Inställelse till landstörmsprövning sker vid landstörmsprövningsförrättning för den ort, där den värnpliktige är kyrkobokförd.

Värnpliktig, som vistas å annan ort, må dock undergå landstörmsprövning å vistelseorten och skall i sådant fall utan kallelse anmäla sig hos vederbörande militärbefäl.

Vid inställelse till landstörmsprövning skall värnpliktig uppvisa inskrivningsbok.

2. Med värnpliktiga, som äro å sjömanshus inskrivna och tillhöra marinen, sker landstörmsprövning i den ordning, Konungen bestämmer.

3. Värnpliktig, som med eller utan laga förfall uteblivit från landstörmsprövning, vartill han i laga ordning kallats, är skyldig inställa sig till näst därefter infallande landstörmsprövning.

§ 3.

Kallelse till landstormsprövning verkställs av Kungl. Maj:ts befallningshavande genom kungörelse, som införes i en eller flera av ortens tidningar och uppläses minst två gånger i kyrkorna samt offentligen anslås inom vederbörande kommun, eller ock genom order.

§ 4.

Landstormsprövning verkställs av militärbefäl efter Konungens närmare bestämmande. Vid förrättningen skall läkare biträda.

§ 5.

1. Inskrivningsrevision åligger att, på förslag av vederbörande militärbefäl, enligt de närmare föreskrifter Konungen meddelar, verkställa uttagning för utbildning, varom i § 6 mom. 1 och § 7 mom. 1 förmåles.

Härvid iakttages, dels att i första hand uttagas sådana värnpliktiga, vilka på grund av föregående militär utbildning jämte därmed förbunden aktiv tjänst i befälsställning eller civil verksamhet eller ock på grund av avlagd studentexamen eller i annan ordning förvärvat, däremot i värnpliktshänseende svarande kunskapsmått finnas äga förutsättning för befäls- eller fackmansställning vid landstormen, dels ock att vid lika lämplighet i första rummet uttagas de, vilka därtill anmält sig.

2. Jämväl värnpliktiga, som icke avses i § 1 mom. 1, samt de, som överskridit värnpliktsåldern, må, om de vid prövningen frivilligt anmäla sig, till det antal Konungen för varje fall bestämmer, uttagas, därest de vid prövningen finnas därtill lämpliga samt skriftligen förbinda sig att kvarstå i tjänst inom landstormen till och med år 1921.

§ 6.

1. För utbildning, varom i denna lag sägs, skola uttagas:

dels de värnpliktiga, som inskrivits något av åren 1899, 1900, 1901 och 1902 och som undergått lagstadgad eller däremot svarande utbildning, varom i § 1 mom. 1 förmåles, ävensom de, vilka jämlikt § 5 mom. 2 funnits till uttagning lämpliga,

dels ock av övriga jämlikt § 1 till landstörmsprövning inställelse-skyldiga värnpliktiga tillhörande årsklassen 1902 samt värnpliktiga tillhörande årsklassen 1903, sammanlagt för hela riket,

för utbildning till officerare omkring tre procent;

för utbildning till adjutanter, underofficerare, kulspruteunderbefäl, troppchefer och likställda samt viss intendentur- och sjukvårdspersonal omkring sju procent; samt

för utbildning till underbefäl och fackmän i övrigt omkring fyra procent;

tillhopa dock högst fjorton procent.

2. Värnpliktigs uteblivande från landstörmsprövning utgör icke hinder för hans uttagning för utbildning, varom i mom. 1 sägs, där särskilda skäl därtill föreligga.

3. I fråga om kungörande av inskrivningsrevisions beslut, underställning i visst fall av sådant beslut samt förbud mot sökande av ändring däri skola de i §§ 22 och 23 värnpliktslagen meddelade bestämmelser äga motsvarande tillämpning.

§ 7.

1. Den, som jämlikt § 6 mom. 1 uttagits, är skyldig att under år 1917 tjänstgöra under så många dagar, som uti den vid denna lag fogade tabell för varje särskilt fall angives, därest han icke enligt tabellen är därifrån helt befriad.

Tjänstgöringen skall, på sätt Konungen närmare förordnar, fullgöras i en följd.

2. Den, som efter att hava tillgodogjort sig utbildning, varom i mom. 1 sägs, blivit förordnad eller konstituerad till bataljonschef, kompanichef eller plutonchef eller likställd befattningshavare vid landstormen, är under den tid han tillhör landstormen skyldig att, i den utsträckning och på det sätt Konungen bestämmer, dock högst under en tid av sammanlagt trettio dagar, i fredstid tjänstgöra vid trupp eller ock under kaderövning.

3. Den, som icke tillgodogjort sig utbildning, varom i mom. 1 förmåles, må under honom åliggande tjänstgöring, efter vederbörande truppbefäls bestämmande, användas i annan befäls- eller fackmansbefattning, vartill han må befinnas lämplig.

4. Genom fullgörande av den i denna paragraf omförmälda tjänstgöring sker icke ändring i värnpliktig eljest jämlikt gällande värnpliktslag åliggande tjänstgöringsskyldighet.

5. Att värnpliktig, som tillhör landstormen, är underkastad de i strafflagen för krigsmakten givna bestämmelser så väl under all tjänstgöring och marsch eller annan färd, då han står under militärbefäl, som ock i fråga om åtlydnad av inkallelse till övning eller annan tjänstgöring, som i denna lag omförmäles, därom är i nämnda strafflag stadgat.

6. Vad i § 37 värnpliktslagen är stadgat gälle icke beträffande tjänstgöring enligt denna lag.

§ 8.

1. Under marsch eller annan färd till och från övningsort erhåller den, som enligt § 6 mom. 1 blivit för utbildning uttagen, ersättning enligt särskilda bestämmelser.

2. Den, som enligt § 6 mom. 1 blivit för utbildning uttagen, erhåller under tjänstgöring enligt denna lag underhåll, sjukvård, beklädnad, utredningspersedlar och annan erforderlig utrustning samt dessutom penningbidrag och under tjänstgöring vid landstormsövning i egenskap av befäl eller underbefäl ävensom under tjänstgöring, varom i § 7 mom. 2 förmäles, särskilt tillskott i penningar, allt enligt särskilda bestämmelser.

3. Under tjänstgöring för utbildning enligt denna lag utgår familjeunderstöd enligt gällande bestämmelser om sådant understöd till värnpliktig, som tjänstgör vid landstormsövning, dock utan skyldighet för värnpliktig att med någon del av honom tillkommande penningbidrag bidra till understödet.

4. Den, som förordnats eller konstituerats till officer vid landstormen, äger att under sin tjänstetid mot ansvarsskyldighet innehava kronan tillhörig mundering, eller ock att utfå slitningsersättning för modellenlig mundering, som av honom på egen bekostnad anskaffas.

5. Vad som gäller om förbud i vissa fall mot värnpliktigs skiljande från tjänst eller arbete skall äga tillämpning jämväl i fråga om tjänstgöring enligt denna lag.

§ 9.

Uppskov med övning enligt denna lag till näst därefter infallande enahanda övning meddelas i den ordning Konungen bestämmer.

§ 10.

Värnpliktig, som utan anmäلت laga förfall utebliver från landstormsprovning, böte första året tio kronor och varje år, han ånyo därmed beträdes, fyrtyo kronor.

Värnpliktig, som vid inställelse till landstörmsprövning icke för vederbörande militärbefäl uppvisar inskrivningsbok, böte för varje gång fem kronor.

§ 11.

Värnpliktig, som utan anmält laga förfall utebliver från landstörmsprövning, må till prövningens undergående hämtas på egen bekostnad.

Utebliver värnpliktig utan anmält laga förfall från tjänstgöring, varom i denna lag är stadgat, och vartill han blivit i laga ordning inkallad, må han till tjänstgöringens fullgörande likaledes hämtas på egen bekostnad.

§ 12.

I fråga om laga förfall för uteblivande från landstörmsprövning eller från tjänstgöring, varom i denna lag är stadgat, i fråga om intyg om sjukdom samt i fråga om påförande av böter enligt denna lag ävensom dylika böters användning och förvandling skall vad i §§ 43—46 värnpliktslagen är föreskrivet äga motsvarande tillämpning. Upprättandet av där föreskrivna förteckningar åligger dock rullföringsbefälhavare, där ej Konungen annorlunda bestämmer.

§ 13.

Från de i denna lag föreskrivna skyldigheter befrias dels manskap, som tillhör härens eller marinens reserv, dels ock den nomadiserande lappbefolkningen.

§ 14.

För denna lags tillämpning erforderliga närmare föreskrifter meddelas av Konungen.

Tabell,

utvisande antalet utbildningsdagar för dem, som under år 1917 uttagas för utbildning till officerare, underbefäl eller fackmän vid landstormen.

Uttagen för utbildning till nedanstående eller därmed likartad befattning vid landstormen	Antal utbildningsdagar			
	för den, som haft fast anställning vid krigsmakten.	för den, som genomgått i § 1 mom. 1 avsedd obligatorisk eller frivillig utbildning under <i>minst</i>		för den, som varken haft fast anställning vid krigsmakten eller genomgått i § 1 mom. 1 avsedd obligatorisk eller frivillig utbildning.
		42 dagar.	21 dagar.	
Grupp 1, bataljonschef	30	68	¹⁾	120
Grupp 2, kompanichef	30	38	¹⁾	90
Grupp 3, plutonchef	30	10	¹⁾	60
Grupp 4, adjutant i försvarsområdes-, kår- eller bataljonsstab ..	15	15	15	45
kulspruteunderbefäl	45	45	¹⁾	45
Grupp 5, kårintendent, krigskassör, kommissarie i försvarsområdesstab, bataljonskommissarie, chef för förplågnadsavdelning, sjukhusunderofficer eller sjukvårdssergeant	15	¹⁾	²⁾	35
sjukvårdsbeställningsman med tjänstgöring i fristående avdelning	25	¹⁾	²⁾	35
Grupp 6, kompaniadjutant eller kompani- eller annan kommissarie	15	¹⁾	²⁾	25
troppchef	15	²⁾	¹⁾	25
Grupp 7, magasinsförvaltare, magasinssistent, magasinsvaktmästare, chef för kolonnkader, bagerikader, slakterikader, sjuktransportkader eller arbetsavdelning, läkarbiträde, här ovan ej nämnd befattning vid kulsprutevapnet eller här ovan ej nämnd befattning vid sjukvården	²⁾	²⁾	²⁾	15

¹⁾ Därest ytterligare utbildning erfordras, är den värnpliktige skyldig att, enligt de närmare föreskrifter Konungen meddelar, undergå sådan utbildning under högst det antal dagar, som ovan är bestämt för den, som varken haft fast anställning vid krigsmakten eller genomgått i § 1 mom. 1 avsedd obligatorisk eller frivillig utbildning.

²⁾ Befriad från vidare utbildning.

Anm. Med fast anställning vid krigsmakten avses för *grupp 1* fast anställning såsom officer, för *grupp 2* fast anställning såsom officer eller fast anställning såsom underofficer med tjänstgöring i sådan egenskap, för *grupp 3* fast anställning såsom underofficer, distinktionskorpral eller förste konstapel med tjänstgöring i sådan egenskap.

Härjämte har Kungl. Maj:t genom en likaledes den 23 februari 1917 dagtecknad proposition, nr 87, under återopande av ett propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över lantförsvärsärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att

dels, med godkännande av nedan intagna, vid statsrådsprotokollet fogade förslag till stat för brigadchefer med staber år 1918, öka ordinarie förslagsanslaget till avlöning och rekrytering m. m. med, utöver vad i årets statsverksproposition äskats, 113,875 kronor;

dels, under förutsättning av bifall härtill, med ändring av vad uti årets statsverksproposition föreslagits, å staten för generalitetsstaten för år 1918 uppföra arvoden om 500 kronor åt endast sex såsom brigadchefer förordnade regementschefer vid infanteriet och i följd härav för år 1918 upptaga ordinarie anslaget till generalitetsstaten med 231,870 kronor;

dels för bestridande av övriga med brigadchefsinstitutionens omorganisation samt inskrivningsväsendets omläggning förenade kostnader å extra stat för år 1918 anvisa ett förslagsanslag av 117,350 kronor;

dels ock för bestridande av kostnaderna för landstörmsprövning under år 1917 samt anordnande under samma år av kurser för befäls- och annan särskild utbildning vid landstormen å extra stat för år 1918 anvisa ett förslagsanslag av 1,300,000 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att av omhänderhavande medel under år 1917 förskottsvis utanordna vad för ändamålet erfordras.

Stat

för Brigadchefer med staber år 1918.

Enhetskostnad.						Antal.	Kronor.	Summa kronor.
Lön och arvode. Kronor.	Dagavlöning			Summa kronor.				
	å kr. pr dag.	i dagar.	kronor.					
Officerare.								
1) 7 000 —	6 —	365	2 190 —	9 190 —	Brigadchefer	6	55 140 —	
3 400 —	4 —	365	1 460 —	4 860 —	Kaptener av första klassen, brigadkvartermästare	6	29 160 —	
1 200 —	2 50	365	912 50	2 112 50	Fanjunkare	14	29 575 —	113 875 —

1) Därav 1 000 kronor arvode.

Beträffande de skäl, som av vederbörande departementschef anförts till stöd för dessa förslag, tillåter sig utskottet att hänvisa till de åberopade statsrådsprotokollen.

Uti särskilda inom andra kammaren väckta och till utskottet hänvisade motioner har vidare föreslagits:

av herr *Runefors*, i motion nr 362, att riksdagen, ifall Kungl. Maj:ts proposition nr 86 i någon form bifölles, måtte besluta, att de till 1917 års landstombsbefälsövningar inkallade, vilkas årliga inkomst ej överstege 2,500 kronor, i penningbidrag dagligen för den tid, de vore utkommanderade, måtte erhålla sex kronor i stället för de av Kungl. Maj:t föreslagna två kronor;

av herr *E. A. Nilson* i Örebro, i motion nr 381, att riksdagen måtte avslå Kungl. Maj:ts framställning i propositionen nr 87 i vad den avsåge uppförande å stat av brigadchefer med staber ävensom anvisande av medel för med brigadchefsinstitutionens genomförande förenade kostnader; samt

av herrar *Vennerström*, *Christian Ericson* och *C. O. Johansson*, i motion nr 385, att riksdagen måtte avslå Kungl. Maj:ts proposition nr 87.

I fråga om vad motionärerna anført till stöd för sina ovanberörda förslag får utskottet hänvisa till motionerna.

*Utskottets
yttrande.*

Av den utredning, som, på begäran av 1915 års riksdag, blivit i föreliggande ärende verkställd, samt av vad vederbörande departementschef däri anført, anser utskottet uppenbarligen framgå, att ett starkt behov gör sig gällande av kraftiga åtgärder i syfte att dels förläna vår nuvarande landstombsorganisation nödig fasthet och dels särskilt bibringa dem, som skola vid landstormen tjänstgöra såsom officerare, underbefäl och fackmän, härför erforderliga kvalifikationer. Att detta, vare sig i fråga om organisation eller utbildning, icke låter sig göra uteslutande på frivillighetens väg, torde numera vara av erfarenheten till fullo ådagalagt.

Riksdagen har också, på sätt av förhandlingarna vid 1915 års riksdag nogsamnt framgår, vitsordat, att landstombsfrågan måste ordnas och obligatoriska planmässiga landstombsbefälsövningar komma till stånd.

De åtta årsklasser värnpliktige, av vilka landstormen består, »kärnan av landets manliga befolkning», utgör nämligen en allt för dyrbar tillgång för att få utan motsvarande gagn vid krigstillfälle givas till spillo; och detta kan under nuvarande förhållanden förvisso befaras. Ty det bör ihågkommas, att i händelse av krig landstormen med säkerhet skulle i dettas tidigaste skede tagas i anspråk; att för närvarande ingen möjlighet finnes att i nämnvärd mån förse landstormstrupperna med utbildat militärbefäl; att mycket ringa, delvis alls ingen tid skulle kunna stå till buds för förberedande övningar för det civila landstormsbefälet, vilket i många fall redan första mobiliseringsdagen måste träda i spetsen för sin trupp; samt slutligen att en landstormstrupp, vilken tvunges att utan militärt duglig ledning kastas ut i strid, ofelbart skulle vara hemfallen till undergång.

Till viss grad i motsats mot åtskilliga andra frågor rörande rikets försvar kan sålunda landstormsbefälsfrågan — likaväl som frågan om landstormens utrustning — anses äga även en så att säga humanitär betydelse. Detsamma är förhållandet, om man betraktar saken från deras sida, vilka i händelse av krig skulle åläggas det oerhörda ansvaret att i strid leda de i stort sett föga utbildade landstormsförbanden, nämligen landstormens befäl och underbefäl. Att lämna de härför uttagna landstormsmännen tillfälle att förskaffa sig den utbildning, som härför oundgängligen erfordras, synes vara helt enkelt en statens skyldighet.

Särskilt uppenbart framträdande torde vara behovet av befäl, underbefäl och fackmän för kulsprutevapnet. Som bekant hava på frivillighetens väg ett ej ringa antal kulsprutor tillförts landstormen. Men det antal landstormsmän, som, likaledes på frivillighetens väg, hittills erhållit någon grad av utbildning för att göra dem skickade att behörigen handhava detta viktiga och verkningsfulla vapen, är, som känt, mycket obetydligt.

De nu ifrågasatta övningskurserna avse för övrigt icke blott danande av truppbefäl, utan även utbildning av en hel del fackmän. Vad särskilt angår de föreslagna kurserna för intendenturtjänstemän förtjänar att påpekas den betydelse, sådana skulle erhålla jämväl från statsekonomisk synpunkt. Det torde kunna med bestämdhet påstås, att därest under 1914 års landstormsmobilisering landstormens intendenturpersonal haft någon fackmässig utbildning, många inträffade missgrepp skulle hava kunnat undvikas och kostnaderna för mobiliseringen icke stigit till sådana belopp, som i verkligheten blev händelsen.

Beträffande kurserna för landstormens sjukvårdspersonal må även särskilt framhållas betydelsen av att denna personal erhåller tillfälle till nödig förberedelse för sin viktiga uppgift.

Härtill kommer, att den utbildning av officerare, underbefäl och fackmän, som i lagförslagen åsyftas, ingalunda är av betydelse endast och allenast för den händelse landet råkar i krigstillstånd. De äro av stor vikt även för att de i värnpliktslagen för landstormen stadgade femdagarsövningarna skola bära verklig frukt. Genom de härför avsedda tio dagars kaderövningarna, vilka för övrigt hittills beslutits allenast för delar av tre årsklasser, torde nämligen kunna avhjälpas allenast de allra mest framträdande bristerna hos truppbefälet i allmänhet. Vid dem meddelas däremot alls icke någon utbildning åt vissa grupper av befäl och fackmän vid landstormen, t. ex. åt kulsprutepersonalen.

Om det sålunda får anses klarlagt, att här föreligger ett uppenbart och starkt behov av snara och kraftiga åtgärder, återstår det att tillse, huruvida nu föreliggande, av riksdagen begärda utredning och förslag äro ägnade att läggas till grund för de behövliga åtgärderna. Utskottet har ansett detta vara fallet. Genom antagande av Kungl. Maj:ts i propositionerna nr 86 och 87 framlagda förslag, vilka för övrigt stå i nära samband med varandra och böra betraktas i ett sammanhang, skulle vissa för landstormen och särskilt för dess användbarhet synnerligen betydelsefulla önskemål på en gång tillgodoses. Den hittills synnerligen bristfulla landstormsrullföringen skulle, till gagn icke minst för landstormsmännen själva, göras betydligt mera effektiv, fullständig och pålitlig. Genom inrättande av fasta brigadchefsbefattningar jämte staber komme, jämte det andra viktiga militära önskemål skulle därigenom ernås, landstormen att erhålla centrala organ, med åliggande att vidtaga eller övervaka de åtgärder, som erfordras i avseende å så väl landstormens rullföring, organisation och utbildning i fredstid som ock eventuellt dess mobilisering.

Icke heller de framlagda lagförslagen angående dels landstormsprövning åren 1919—1927 samt utbildning av befäl och fackmän åren 1920—1928 dels ock landstormsprövning och utbildning år 1917 hava givit utskottet anledning till erinran.

Vad särskilt angår den föreslagna landstormsprövningen, vill utskottet bringa i erinran, hurusom under riksdagen år 1915 anmärkingar framställdes mot det sätt, varpå ditills landstormsbefälet uttagits, samt fråga väcktes, huruvida det ej vore fördelaktigt att för utbildning av landstormsbefäl tillgodogöra sig de lämpliga befälsämnen, som funnes i främsta rummet bland f. d. fast anställt underbefäl.

Båda dessa av riksdagen lämnade anvisningar hava blivit i propositionen nr 86 vederbörligen uppmärksammade. Enligt lagförslagen skulle nämligen till landstormsprövning inkallas samtliga landstormsmän, var-

igenom kunde undvikas, att uttagningen skedde, såsom hittills, i viss mån slumpvis; och skulle vidare, enligt särskild föreskrift, uttagning företrädesvis ske av sådana värnpliktiga, som bland annat på grund av föregående militär utbildning jämte därmed förbunden aktiv tjänst i befälsställning härför befundes äga nödiga förutsättningar. Landstormsprövningen skulle för övrigt äga stor betydelse därigenom, att vid densamma vunnes en synnerligen välbehörlig kontroll av uppgifterna i vederbörande stamrullor och värnpliktssedlar.

Ej heller beträffande det i lagförslagen upptagna antalet utbildningsdagar för olika kategorier har utskottet ansett sig böra föreslå någon ändring i de framlagda bestämmelserna. I detta sammanhang må, till rättelse av en uppgift i ovan omförmälda av herr Runefors väckta motion, påpekas, att enligt de lagförslagen bifogade tabellerna utbildningstiden skulle avsevärt reduceras för sådana landstormsmän, som redan genomgått vare sig obligatorisk eller frivillig utbildning av viss art och omfattning.

Utskottet har ingalunda förbisett, att med ifrågavarande förslags genomförande äro förbundna såväl avsevärda kostnader som ock personliga uppoffringar, vilka särskilt under nu rådande svåra tidsförhållanden kunna anses vara så väl för den enskilda som ock för landets näringsliv i det hela i vissa fall ganska betungande. Men med hänsyn till den stora betydelsen av, att snara åtgärder vidtagas för avhjälpande av de stora brister, vilka nu vidlåda vår landstormsorganisation, har utskottet ansett, att åt dylika betänkligheter icke bör i detta fall tillmätas allt för stor betydelse.

Det av herr Runefors framlagda förslaget om höjning av det penningbidrag, som skulle tillkomma dem, vilka genomginge den föreslagna utbildningen, från 2 kronor till 6 kronor — medförande en ökning i kostnaderna med omkring en halv miljon kronor om året för tiden från och med år 1920 och med inemot en miljon kronor för år 1917 — har utskottet däremot icke ansett sig böra biträda.

På grund av vad här ovan blivit anfört, får utskottet hemställa,

- 1) att Kungl. Maj:ts proposition nr 86 må av riksdagen bifallas;
- 2) att riksdagen, med bifall jämväl till Kungl. Maj:ts proposition nr 87, må, utan avseende å den av herr Vennerström m. fl. väckta motionen nr 385,

a) med godkännande av vid detta utlåtande fogat förslag till stat för brigadchefer med staber år 1918 (Bil. A), öka ordinarie förslagsanslaget till avlöning och rekrytering m. m. med, utöver vad i årets statsverksproposition äskats, 113,875 kronor;

b) under förutsättning av bifall härtill, med ändring av vad uti årets statsverksproposition föreslagits, å staten för generalitetsstaten för år 1918 uppföra arvoden om 500 kronor åt endast sex såsom brigadchefer förordnade regementschefer vid infanteriet och i följd härav för år 1918 upptaga ordinarie anslaget till generalitetsstaten med 231,870 kronor;

c) för bestridande av övriga med brigadchefsinstitutionens omorganisation samt inskrivningsväsendets omläggning förenade kostnader å extra stat för år 1918 anvisa ett förslagsanslag av 117,350 kronor; samt

d) för bestridande av kostnaderna för landstormsprövning under år 1917 samt anordnande under samma år av kurser för befäls- och annan särskild utbildning vid landstormen å extra stat för år 1918 anvisa ett förslagsanslag av 1,300,000 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att av omhänderhavande medel under år 1917 förskottsvis utanordna vad för ändamålet erfordras.

3) att den av herr Runefors väckta motionen nr 362 icke må av riksdagen bifallas;

4) att herr E. A. Nilsons i Örebro motion nr 380 må anses besvarad genom vad utskottet under mom. 2 a)—c) här ovan hemställt.

Stockholm den 1 juni 1917.

På sammansatta utskottets vägnar:

S. H. KVARNZELIUS.

Reservatio*n*

av herrar *Kvarnzelius, Lindhagen, L. Olsson* i Hov och *Bernhard Eriksson* i Grängesberg, vilka hemställt,

1) att Kungl. Maj:ts proposition nr 86 icke må av riksdagen bifallas;

2) att, med bifall till den av herr Vennerström m. fl. väckta motionen nr 385, icke heller Kungl. Maj:ts proposition nr 87 må av riksdagen bifallas;

3) att den av herr Runefors väckta motionen nr 362 må anses besvarad genom vad utskottet under mom. 1) här ovan hemställt; samt

4) att herr E. A. Nilsons i Örebro motion nr 381 må anses besvarad genom vad utskottet under mom. 2) här ovan hemställt.

Bil. A.

Stat

för Brigadchefer med staber år 1918.

E n h e t s k o s t n a d					Summa kronor.	Antal.	Kronor.	Summa kronor.
Lön och arvode. Kronor.	Dagavlöning			Summa kronor.				
	å kr. pr dag	i dagar.	kronor.					
1) 7 000 —	6 —	365	2 190 —	9 190 —	Brigadchefer	6	55 140 —	
3 400 —	4 —	365	1 460 —	4 860 —	Kaptener av första klassen, brigadkvartermästare	6	29 160 —	
1 200 —	2 50	365	912 50	2 112 50	Fanjunkare	14	29 575 —	113 875 —
					Officerare.			

1) Därav 1 000 kronor arvode.